

Vědkyně publikují méně než muži

MARTIN RYCHLÍK

PRAHA Je to velké téma. Jak neztřáct intelektuální potenciál vysoce vzdělaných žen? Mnohé studie totiž ukazují, že i v oborech, kde muži a ženy dosahují srovnatelné četného magisterského vzdělání, později „ubývá“ doktorandek, profesorek či recenzentek ve vědeckých časopisech. Nedávno to ukázal magazín *Nature*.

Nejen kvůli mateřským povinnostem, ale i pro nedostatek ženských vzorů a v důsledku předstudků je tak pro dámy těžké dosahovat vysokých vědeckých výkonů.

Co se týče zastoupení žen ve vědě, je na tom Česko v mezinárodním srovnání špatně. Nyní se v ČR poprvé dozvídáme, že s genderovými rozdíly v publikování článků je to ještě horší. Nová studie think tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd se zaměřila na 11 oborových skupin a publikace z let 2009 a 2013, jimiž se pyšní autoři z ČR v databázi *Web of Science*.

„Zjištění jsou jasná. Čtvrtinový podíl žen na publikačním výkonu je výrazně nižší než již tak nízký podíl žen na aktivní publikující komunitě,“ řekl LN hlavní autor Štěpán Jurajda. Důvodů bude řada; autoři však důrazně upozorňují, že výsledky není radno interpretovat rozdílnými schopnostmi pohlaví. „Do značné míry je to zapříčiněno tím, že ženy ve vědě jsou častěji na relativním začátku kariéry – výrazné zvyšování zastoupení žen ve vědě sledujeme až v posledním období –, a tím, že častěji pracují na částečných úvazcích nebo přerušují svůj profesní růst kvůli rodičovství,“ říká Jurajda.

Časté monogenderové týmy

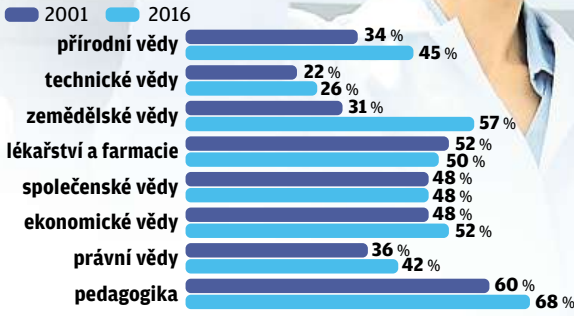
Autorem studie nahráli české specifikum: předchýlování. V tisících jmen byli díky koncovce příjmení (-ová/-á) i filtru křestních jmen schopni identifikovat autorky. Z výsledků jsou pak zřejmé oborové

Jak si vedou ženy v české vědě?

Pramen: LN, studie IDEA, CERGE-EI

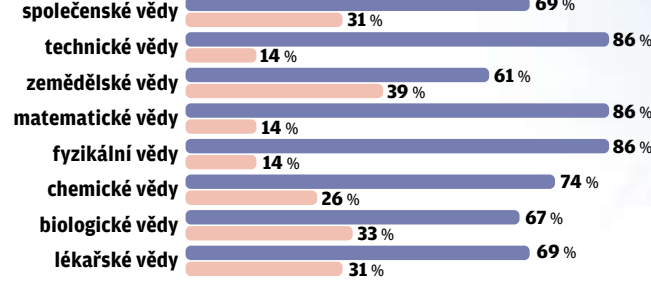
Nárůst doktorátů

podíl žen na nových Ph.D. absolventech

Autorské podíly vědců a vědkyň

články z let 2009 až 2013

Podíl žen na výstupech dle „kvality“ časopisů

zastoupení spoluautorů ve skupině časopisů rozdělených dle významu

obor	horní čtvrtina	druhá čtvrtina	třetí čtvrtina	čtvrtá čtvrtina	celkem
společenské vědy	26,8 %	25,4 %	24,8 %	33,6 %	31,3 %
technické vědy	12,7 %	14,4 %	15,8 %	13,2 %	13,9 %
zemědělské vědy	38,9 %	37,9 %	38,6 %	43,5 %	39,0 %
matematické vědy	9,7 %	13,7 %	12,7 %	18,8 %	13,6 %
fyzikální vědy	13,8 %	13,7 %	14,2 %	18,8 %	14,3 %
chemické vědy	24,1 %	25,1 %	26,4 %	31,9 %	26,0 %
biologické vědy	34,5 %	34,8 %	31,2 %	34,5 %	33,2 %
lékařské vědy	33,2 %	32,1 %	32,0 %	30,7 %	31,2 %

rozdíly: zatímco v zemědělských vědách patří autorkám 39 procent publikací, v technických jen 14 procent. Největší genderové rozdíly v publikační produktivitě panují v chemických a biologických oborech, kde muži otiskují skoro dvakrát víc článků na osobu než ženy! Jde ovšem pouze o zjištění stavu, které čeká na další zkoumání a interpretaci příčin.

Spolu s kolegy Danielem Müni-chem, Stanislavem Kozubkem a Samuelem Škodou – tedy samými vědci/muži – tým odhalil genderově nevyvážený styl publikování. „Ve všech oborech nacházíme nepřírodně často spoluautorské týmy složené výhradně z mužů či žen a publikace takových týmů častěji dosahují do špičkových pager výstupů než publikace genderově smíšených týmů,“ říkají autoři. Tuto „genderovou polarizaci“ najdeme nejčastěji v přírodovědných a lékařských oborech. Otázka, proč k sobě autoři téhož pohlaví inklinují (přátelé, vzájemné porozumění, stejná témata, kluby autorů), vyzývá k hlubšímu hledání.

Pro Česko užitečné poznatky

Lepší využívání intelektuálního potenciálu vědkyň patří k důležitým „domácím úkolům“ vědní politiky ČR. „Naše studie doplňuje poznatky nové studie vydavatelství *Elsevier*. Evč zajímavá, srovnává jen čtyři evropské země a evropskou osmdvacítku jako celek, ale nikoliv Česko. Ve své studii navíc rozlišujeme význam časopisů, kde vědci publikují,“ říká Münich. Prostřednictvím ukazatele *Article Influence Score* (AIS) lze totiž určit význam časopisů v daném oboru.

Tak nyní například víme, že v nejvýznamnější top čtvrtině vědeckých žurnálů bodují ženy lépe v agrovědách, biologii či medicíně. Naopak nejhůře se ve světové špičce prosazují v matematice, přestože je tam jejich celkové zastoupení podobné jako ve fyzice nebo v technických oborech.

FOTO: SHUTTERSTOCK/MOLÁŽ SIMON / LN